

א' זה אקלים –

רשמים בעקבות כנס על מדיניות אקלים ואנרגיה באירופה בפרספקטיבה חברתית

כרמית לובנוב

הקדמה (1): א' זה אקלים

בשבוע האחרון החלו בפרו, בדרום אמריקה, הדינונים במסגרת ועידת האקלים העולמית המתקיימת מדי שנה בדצמבר. המטרה המוצהרת של הוועידה השנה היא לנסות לגבש הסכם בינלאומי לצמצום פליטות גזי חממה. הסכם שיגיע עפ"י הערכות לאישור סופי בוועידת האקלים הבאה שתיערך בשנה הבאה בפריז, במסגרת הדיון של המדינות החתומות על האמנה לשינויי אקלים.

הציפיות מהוועידה בפרו אינן גבוהות, הן בשל כישלון הוועידות הקודמות להשיג הסכמה לצמצום פליטת גזי חממה, וכן, על רקע שיאי מדידה שנרשמו בשנה האחרונה ברקורד הצטברות גזי החממה באטמוספירה, ובהם דוח של ארגון המטאורולוגיה העולמי שפורסם בחודש ספטמבר האחרון המצביע על כך [שהעלייה בפליטת גזי חממה היא הגדולה ביותר מאז החלו המדידות](#), ושיא נוסף, לפיו פליטת גזי החממה עלתה בין 2000-2010 ביותר מ-50% לעומת שלושת העשורים שקדמו לו, [פורסם באפריל בדו"ח של צוות מומחים לשינויי אקלים של האו"ם](#). מול התפתחויות שליליות אלה, כחודש לפני תחילת ועידת האקלים הנוכחית, נרקם שינוי בעל משמעות רבה ליכולת להגיע להסכמות בינלאומיות רחבות כאשר ארצות הברית וסין, האחראיות על פליטת 40% מגזי החממה, [הודיעו על מחויבותן לפעול לצמצום פליטות גזי החממה](#). ארצות הברית הודיעה שהיא תפעל לצמצום פליטת הגז דו-תחמוצת הפחמן בשיעור של 30% עד שנת 2025 וסין מצידה התחייבה לעצור את הגידול בפליטות גזי חממה בתחומה עד 2030. זו הפעם הראשונה בה סין מסכימה להטיל מגבלות סביבתיות משמעותיות על הצמיחה הכלכלית שלה. עדיין מוקדם לקבוע אם ההסכמות הללו בין ארה"ב וסין יאפשרו לייצר הבנות רחבות להשגת הסכם גלובלי כבר בוועידה בפרו. ברור כבר בשלב הנוכחי כי כל הסכם גלובלי יהיה חייב לכלול הכרעה ביבשת אירופה.

המאמר בוחן בעדשות חברתיות את המקום שאירופה ממלאת במפת האקלים העולמית, כל הדרך לפריס, מקום ועידת האקלים בשנה הבאה.

הקדמה (2): א' זה בעיקר אירופה

דומה שאין מאבק בעל השלכות מרחיקות לכת באירופה היום, שלא רק מצית מלחמות שבין עולם ישן לחדש, בין סטנדרטים סביבתיים של המאה ה-21 לבין מוקדי כוח חברתיים היסטוריים, אלא גם מצית, פשוטו כמשמעו, גזי בעירה באטמוספירה ואחראי להתחממות הנמשכת של האקלים, כמו [המאבק על תכנית האנרגיה לעשורים הבאים](#). מאבק שהוא בין מדינות עולם ראשון לעולם שלישי המעלה מן האוב מדינות עולם שני, ומחייב הכרעה מנהיגותית אמיצה בסוגיות של עוני ופיתוח כלכלי יחד עם הגנה על הסביבה וצמצום אי השוויון שבין מדינות, כזה הקשור לטבורה של היבשת ולא רק באופן מטפורי. מאבק שמעניין לעקוב אחריו גם עפ"י המקומות בהם מתנהל, בצד המואר של בנייני הזכוכית של האיחוד האירופי בבריסל, בוועידות אקלים בבירות העולם ובדינונים אינסופיים בבניין של קבוצת העבודה של האו"ם לנושאי האקלים בבון בגרמניה, בניין שהקשר לזכויות אדם וצדק אקלימי מתבטא עד כה בעיקר בשם הרחוב בו הוא ממוקם, מרטין לותר קינג שטרסה, ומתנהל כפי שאתאר בהמשך גם במחשכי האדמה במרכז היבשת.

חודש דצמבר 2014 בהקשר אקלים, ייזכר כנראה לא רק על ציר הזמן שבין הוועידה הקודמת בוורשה (COP19) ¹ לבין הוועידה הבאה שתתקיים ב-2015 בפריס (COP21) ² אלא גם בעקבות אירוע אחר, ככל הנראה חשוב הרבה יותר לעתיד תכנית האקלים האירופית, והוא דווקא תחילת כהונתו של ראש ממשלת פולין עד לאחרונה, עם מינויו לנשיא המועצה האירופית בבריסל. אירוע שישליך באופן ישיר על יכולת אירופה להגיע להסכמה על יעדי פליטת גזי חממה ועל מעבר לאנרגיות מתחדשות, במסגרת המכונה "מדיניות אנרגיה".

שיח האנרגיה בצל אקלים פוליטי

כאשר בוחנים את השיח הציבורי על אנרגיה, ניתן להבחין שבעוד שבעבר היה מקובל השימוש במושג "כלכלת אנרגיה", הרי שכיום מחליף אותו המושג "מדיניות אנרגיה". למרות שהשינוי נראה לכאורה כבלתי משמעותי, הוא בהחלט מדגים את הבעיות הרווחות כיום עם צריכה גוברת של משאבים וייצור אנרגיה, ועם המעבר מהמישור הכלכלי גרידא למישור של הפוליטיקה הגלובאלית, כאשר ועידות האקלים המתקשרות הן חלון הראווה השנתי של מהלכי מו"מ הפוליטי בין מדינות.

בכנס בנושא מדיניות אנרגיה שהתקיים בחודש ספטמבר האחרון בפולין, ביוזמה של קרן רוזה לוקסמבורג ואיגודי עובדי מכרות פחם בפולין, הותווה הרציונל העוקב אחר התפתחות השיח בנושא האנרגיה לדיון רחב בהשתתפות חוקרי אקלים וחברה, פעילי סביבה, נציגי השמאל הפוליטי בגרמניה ונציגי איגודי מכרות הפחם בפולין, כשבמרכזו שאלה אודות תפקיד החברה והמבנה החברתי בתהליך המעבר לעיל.

מסמך הרקע לכנס שהוכן ע"י Piotr Janiszewski, ממשרד קרן רוזה לוקסמבורג בפולין, סקר הצהרות מדיניות האנרגיה של המדינות השונות החברות באיחוד האירופי, והציג ההיבטים הפרדוקסליים שהצהרות אלה חושפות. ניתן לראות כי בעוד ש"מדיניות אנרגיה" מכוונת לכלל מדינות האיחוד, הרי שהאסטרטגיה היחידה ברמת מדינה היא התמודדות עם הגנת האקלים, ולפיכך מתמקדת בהפחתת פליטות גזי חממה, בעיקר CO₂. המצב בפועל הוא שישנן מדינות המתכננות לדומם תחנות כוח גרעיניות בשל הסיבות הסביבתיות, ומדינות אחרות, מאותן סיבות בדיוק של הגנת האקלים, מעוניינות דווקא בהשקעה של מיליוני יורו על בניית תחנות אלה. כך גם מדינות אשר ממעטות לנצל משאבי טבע בשל השיקולים הסביבתיים, מייבאות לתחומן משאבי אנרגיה, מהלך שלא רק שאינו מפחית את צריכת האנרגיה, אלא מוסיף לכאוס האנרגטי שאלות מתחום האתיקה וצדק אקלימי, בכך שמעביר את הניצול וההרס הסביבתיים אל מעבר לגבולות המדינות הללו. זאת ועוד, לאחרונה, 'בטיחות אנרגטית' הפכה להיות יעד פוליטי מוצהר, לפיו כל מדינה באירופה מקדמת התכנית משלה באופן עצמאי. בתחום זה גם כן, מדינות נוטות ליישם אסטרטגיות שונות בתכלית, לפיהן נראה כי הגנת האקלים והסביבה אינם ממלאים תפקיד משמעותי כפי שניתן להסיק מהצהרות המדינות. לאור כל אלה, סימן השאלה אודות היכולת להוביל מדיניות אנרגיה לאומית אירופית רחבה, נחלק בין שתי סוגיות שהוצבו כשאלות לדיון על סדר היום של הכנס לעיל בו השתתפתי: האחת, האם יש לקחת בחשבון את המצב הסביבתי והכלכלי של מדינות אחרות, והשנייה, האם יש לקחת בחשבון את השיח על מדיניות אנרגיה בהקשר חברתי והמבנה החברתי של המדינות.

נראה שלא צריך להיות בעלי אפיון חברתי מושרש מובהק כל כך כיוזמי הכנס, קרן רוזה לוקסמבורג – המשרד בפולין ואיגוד מכרות הפחם בפולין, כדי להצביע על כך שלא רק ש'כלכלת אנרגיה' ו'מדיניות אנרגיה' אינן יכולות להישאר נחלתן של האליטות הפוליטיות, הטוענות להיותן בעלות הידע והיכולות המתאימים, אלא ששחקנים חברתיים הם גם בעלי ידע רב וניסיון רלוונטי לתחום האנרגיה. ובמרחב החברתי-פוליטי הזה, הכנס שיתף בידע, בניסיון וברעיונות מנקודת מבט חברתית בשאלות של מקורות אנרגיה, משאבים, הגנת הסביבה

והאקלים, ועתיד האנרגיה בגבולות שאינן מוגבלות למדינות בדידות, אלא מחייבות התייחסות רחבה, גם גיאוגרפית וגם דיסציפלינרית.

'תור הזהב' של האפר השחור באירופה

יומיים של דיונים באוויר מעושר בחמצן ובטמפרטורה קרירה בעומק של יותר ממאה מטר בוויילצ'קה (Wieliczka), אתר מכרות מלח בפולין שהיה פעיל משלהי ימי הביניים ועד שנות התשעים של המאה שעברה, מספיקים כדי להבין שמדיניות האנרגיה של אירופה מספקת את הרע מכל העולמות האפשריים המוכרים. ההכרזה של בכירה בסוכנות האנרגיה הבינלאומית, הגב' אן סופי קורביו (Anne-Sophie Corbeau) על "תור הזהב של הפחם באירופה" [כפי שפורסמה בערוצי תקשורת כלכליים בהם רשת בלומברג](#), דווקא בעת בה ייצור ושימוש בפחם החל לצנוח בארה"ב, נאמרה בעקבות נתון של עלייה שנתית של כ-50% בכמות החשמל המיוצרת מפחם בחלק ממדינות אירופה. מכיוון שהפחם נחשב למקור חשמל המזהם ביותר, עם ייצור של יותר גזי חממה ליחידת ייצור חשמל (קילוואט לשעה) מכל דלק מחצבי אחר. הנתון הזה מעמיד את השאיפות הסביבתיות האירופאיות באור מייצור עצמי עגום, המאתגר את השיח בכללותו.

בכנס השתתף בניטו קאנאלס, סטודנט מקסיקני שהקים [קואליציה של ארגוני סביבה ובני קהילתו הילידית](#) לחוף האוקיינוס האטלנטי, לניהול מאבק נגד פרויקט פראקינג של חברת של (Shale) האמריקנית. פראקינג היא טכניקה של שבירה וסידוק בשכבות סלע בעומק האדמה, המאפשרת שחרור והזרמה של נפט וגז שלכודים בשכבות הסלע. ההזרמה נעשית באמצעות קיטור בלחץ גבוה ובאמצעות כימיקלים היוצרים זיהום משני בתת ועפ"נ הקרקע. קודם שחברת של גילתה את מרבצי הנפט במעמקי הסלעים במקומות בלתי מופרים ברחבי העולם, היא הצליחה להעלות את רווחיות ייצור הגז בארה"ב, ובכך אילצה את כורי הפחם האמריקאים לחפש אחר שווקים חדשים.

מחיר הפחם באמריקה, בהשוואה למחיר הנמוך של גז שם, אינו זול, אבל בהשוואה למחיר הגז באירופה הוא בבחינת מציאה של ממש. וכן, הגם שגז יכול להיות מובל במצב צבירה נוזלי, הרי שזו דרך יקרה והתשתית הפיסית הנדרשת היא עדיין בלתי רציפה. כך שבעוד שמחיר הפחם הוא לפי השוק עולמי, הגז מתומחר אזורית, וכן, רבים מחוזי הגז באירופה נקבעו לפני שנים עם ענקית הגז הרוסית, גזפרום, ולמרות גל של חידוש המשא ומתן על מחירים (התחיל בשנת 2012), מחירי הגז באירופה נשארו גבוהים. בקיץ של 2012 הם היו יותר מפי שלושה ממחיר הגז האמריקאי ויקרים יותר מאשר פחם.

היעד פריס – השאלה איך המדיניות של אירופה מתמודדת עם אטרקטיביות הפחם של פולין?

[הנחיה של האיחוד האירופי](#) שתכנס לתוקף בתחילת 2016 מתווספת להנחיה משנת 2008, ומורה על סגירת תחנות כוח המופעלות בפחם, אם הן לא עומדות בתקני סביבה חדשים של האיחוד האירופי, או מאפשרת להתקין ציוד יקר של בקרת זיהום. למרות תכנון ובנייה בפועל של תחנות פחם חדשות, יותר תחנות המופעלות בפחם נמצאות בתהליך סגירה איטי. הדגש הוא על איטי, והערכות משתנות לפי המעריכים. הקרן האירופית לאקלים פרסמה דו"ח המציג תרחיש של ירידה בשיעור פליטות גזי חממה, הנובע מפערים גדולים בין תכנון בניית תחנות כוח פחמיות חדשות לעומת המצב בשטח, לפיו עפ"י הדוח לא מתבצעת הבנייה של לפחות ממחצית מהתכניות. מנגד, [מסמך עבודה של הערכת סיכונים של פחם ברחבי העולם](#) שכתבו חברי צוות של ה World Resources Institute ופורסם ב-2012 מצא כי מספר תחנות כוח פחמיות המתוכננות באירופה גבוה יותר ועומד על 69 תחנות.

למרות מסגרת המדיניות הסביבתית של האיחוד האירופי, והתוויית יעדי צמצום פליטות גזי חממה, נראה שעוד בטרם נבחנו הגיון הכוחות החברתיים של שוק האנרגיה הפולני, ומשמעותיותו למדיניות אקלים כלל אירופית, המשך המצב הקיים, כלומר, המשך שימוש ואף הגדלת השימוש בפחם, אף יוביל להעמקת פערים בין מדינות. הערכות הן שיישום הסטנדרטים הסביבתיים יאפשר למדינה כגרמניה להישאר באותה קיבולת שימוש בפחם, ואילו באנגליה הצפי הוא להפחתה בכשליש מקיבולת השימוש הנוכחית.

ברשימה זו אין אני נכנסת להערכות כלכליות של שווקי האנרגיה, בוודאי לא לניתוח הכשלים שלהם בבניית מודלים של מדיניות אקלים. זהו תחום למומחים הבקיאים בהיצע, ביקוש ובעיקר במיתון, ויותר מהם תחום ללוביסטים היודעים את כוחם. היתרי הזיהום שניתנו כחלק ממערכת המסחר בפחם שהוקמה כמנגנון להמשך צמיחה כלכלית של מדינות מתפתחות, הנציחו לדעת פעילי אקלים באירופה, את בעיית הזיהום האטמוספירי מתחנות כוח פחמיות. על סדר היום של האיחוד האירופי, מונחת הצעה לצמצם את היקף אשראי הפחמן. סיכויי ההצעה כרוכים באופן הדוק עם הפוליטיקה הפנימית של פולין, גם זה תחום שראוי כי מומחים גדולים אף יותר מהכלכלנים לעיל יחוו דעתם; הסיכויים נכון לאוקטובר 2014, מציינים ענן של אי וודאות מדיניותית. ראוי לציין כי צריכת האנרגיה הכוללת ב- 2013 באיחוד האירופי ירדה באופן מתון, אך מאופיינת בעלייה בשימוש בפחם זול, ולכן העמידה ביעדי פליטות עתידיים באירופה מתרחקת. זאת ועוד, מחיר של היתרי זיהום בתכנית סחר פליטות של האיחוד האירופי נשאר הרחק מתחת לרמה שבה היה הופך את השימוש בגז לכלכלי (גז מייצר כמחצית מפליטות פחמן). עפ"י סוכנות האנרגיה הבינלאומית, חלקו של הפחם בייצור חשמל באיחוד האירופי חייב להיות מתחת ל-4% עד שנת 2035, כיום הוא כ-25%.

יולי 2014 באירופה היה ה'שחור' מזה עשרות שנים, בעיקר עבור קוראי [דוח שדירג את 30 תחנות הכוח הפחמיות המזהמות ביותר בשטח האיחוד האירופי \(דו"ח רשימת ה-30\)](#), כאשר פולין נמצאת בפסגה, בשכנות עם אנגליה וגרמניה. הדוח מתייחס לסיבות שפורטו לעיל, בהן המחיר הנמוך יחסית של פחם לעומת גז. המחיר הנמוך הוא גם הטיעון שעובדי המכרות הפחם העלו בכנס כיתרון כלכלי למדינתם, וזאת כמובן מבלי שנלקחות בחשבון העלויות הסביבתיות. הדוח מציג פרופיל אנרגטי לכל מדינה. פולין היא שנייה ברשימת המדינות החברות באיחוד האירופי הצורכות פחם לייצור חשמל.

החשיבות של הדוח מלבד מיפוי הפרופיל הפחמי, נעוצה בכך שהוא מתמודד עם כשלי מדיניות האקלים של האיחוד, ומעלה הטענה כי מדיניות אקלים הנוכחית של האיחוד אינה חזקה מספיק כדי לייצר המעבר הנדרש מפחם לאנרגיות מתחדשות והתייעלות אנרגטית.

אחד הטיעונים המעניינים המועלים מצד תומכי אנרגיה גרעינית, שנכנסו למגננה בעקבות החלטת ממשלת גרמניה לדומם את כל התחנות הגרעיניות בגרמניה עד 2022 (בעקבות אסון הכור הגרעיני פוקושימה ביפן), הוא כי ההפסד בייצור החשמל בגרמניה מסגירת תחנות הכוח הגרעיניות לשנים 2012-13 גבוה יותר מאשר הפיצוי בהגדלת ייצור חשמל ממקורות מתחדשים, וכן ניתן לראות כי הגידול בחשמל מפחם משתווה לצמצום החשמל מגז.

דו"ח רשימת ה-30 קובע שעלויות בפליטות גזי חממה מתחנות פחם היו בשל שימוש גובר במתקנים קיימים, ולא בעקבות פתיחה של תחנות כוח חדשות. הדו"ח מזהיר את מקבלי החלטות מפני הארכת זמן החיים של התחנות שרובן נבנו בשנות ה-60 וה-70. פולין היא אחת המדינות המתמודדות עם מערכת אנרגיה מיושנת. שני שלישי ממתקני ייצור אנרגיה בהם בני יותר ל-30 שנה, וכ-20% מכוסר הייצור הנוכחי ייפסק עד השנה הבאה. ההתרשמות היא שלמרות הנתונים הללו, הממשלה בפולין נחושה להשקיע בייצור פחמי במקום

להתמקד באנרגיה מתחדשת. ההשקעות הכספיות הנדרשות, גם כדי לשמור על הרמות הנוכחיות של ייצור אנרגיה [מוערכות בין 41 ל-98 מיליארד אירו רק עד שנת 2020](#).

לדעת רבים, העיתוי להשקיע בתחום אנרגיה מתחדשת הוא כמובן כעת, ויש לקדמו כמהלך הראוי לתמיכה של מוסדות פיננסיים בינלאומיים. עם זאת, כפי שנראה היה, תכניותיה של פולין שונות.

סתיו 2014 לא מאפשר להיות אופטימי ביחס לשינוי בפולין. מסמך "[מדיניות האנרגיה של פולין עד 2030](#)", הנחשב למסמך האסטרטגי העיקרי למדיניות האנרגיה של המדינה, מבהיר כי שימוש אינטנסיבי בפחמן יהיה מקור האנרגיה המרכזי עבור פולין: חלקן של האנרגיות המתחדשות יגיע ל-15% לפחות מסך ייצור האנרגיה עד 2020, אבל לאחר מכן יגדל ב-1% בלבד עד 2030. במקביל, ייצור אנרגיה גרעינית יגיע ל-10% מסך דרישת האנרגיה עד 2030. שני שליש הנוספים יגיעו ממקורות פחמיים, יצרני CO₂.

פולין מתכננת לבנות קיבולת פחמית ייצור אנרגיה סך 11,300 מגה וואט עד 2020. המספר הזה יגמד את ההספק המיוצר ממקורות אנרגיה מתחדשים, כפי שניתן לראות [בגרף שהוכן ע"י האיחוד האירופי](#).

הקושי להיות אופטימיים נתמך גם בהחלטות של מוסדות מימון בינלאומיים. מול הבנק האירופי לשיקום ופיתוח (EBRD) שקיבל החלטה לפיה הוא לא יממן פרויקט פחם בפולין, הבנק האירופי להשקעות (EIB) אישר הלוואה לתחנת כוח פחמית בצפון פולין ובמקומות נוספים. חשוב לציין כי הקצאת מימון להמשך פיתוח ייצור פחמי בפולין היא מעבר לשאלת אחריות הבנקים להשפעות גלובליות, אזוריות ומקומיות של השקעותיהם, הראויה להידון כסוגיה בפני עצמה. יש רבים הרואים בהחלטה זו לא רק כסתירה לתכנית [חבילת האקלים והאנרגיה של האיחוד האירופי](#), אלא כהצבת מגבלה חריפה לפיתוח אנרגיה ממקורות מתחדשים, וכיצירת מעגל נוסף של תמריצים שליליים לאנרגיה מתחדשת.

ועדיין, דומה שקשיי ההתמודדות הגדולים ביותר הם מול מאמץ שדולה של כמה מחברות האנרגיה הגדולות בפולין (Central European Energy Partners (CEEP), הטוענות להיות הקול של מרכז אירופה. השדולה פועלת בקרב הנציבות האירופית במטרה לקדם אנרגיה פחמית, כולל הדרישה להגביל את מגבלות הפליטה (תביעתם היא לפטור מלא), ולהבטיח סובסידיות לפחם. באם מאמצים אלה יישאו פרי, עידן הפחם לא יהיה עוד רק 'תור הזהב', אלא הוא לכשעצמו יהיה ה"זהב השחור" של פולין, בשעה שתכנית האקלים של האיחוד האירופי תמשיך להיחשב כאיום על מערכת האנרגיה של פולין.

'מהגר עבודה בבריסל'

מינוי של דונלד טוסק (Donald Tusk) ראש ממשלת פולין עד לאחרונה, לנשיא המועצה האירופית הוא ללא ספק מהלך משמעותי למדיניות האנרגיה והאקלים של האיחוד האירופי, ואתגר גדול למקבלי ההחלטות בתחום האנרגיה בפולין, בפרט שמחליפתו נחשבת כאישיות פחות דומיננטית ממנו, לפחות לדעת חלק ממשותפי הכנס. ביום השני של הכנס התחלקנו לקבוצות עבודה, השתתפתי בקבוצה עם נציגי איגודי מכרות הפחם בפולין, שהציגו את מינוי טוסק כמרכזי בהערכת מגמות מדיניות האנרגיה באירופה. אם נסכם ההערכות הרי שהן מתמקדות בשלוש נקודות:

האחת, מינוי נתפס כמינוי חשוב לתהליך האינטגרציה האירופי, ולמרות זאת ההערכות שהושמעו בכנס הן כי פיתוח של אנרגיה מתחדשת ומדיניות האקלים מחייבת יותר, לא יהיו על סדר היום שלו. וזאת בניגוד עמדת ראשי איגודי כורי הפחם, שהביעו דאגה לעתידם, ומעוניינים בהכרעה לטובת השארת הפחם כמקור אנרגיה מרכזי. השנייה, כנשיא המועצה האירופית, טוסק כנראה ינסה לקדם הרעיון של איגוד האנרגיה Energy Union. מידת התמיכה מבית לא ברורה, אם כי היא תלויה בתשומת הלב היחסית שתינתן לפחם מול אנרגיה מתחדשת ויעילות אנרגטית. השלישית, בתוך שלל ההערכות, נראה כי חובת קידום מדיניות אירופית עוברת

לשטחן של המדינות האחרות החברות באיחוד האירופי, כמו גם הידרשותן לתפקיד פעיל במסגרת משא ומתן האקלים הגלובלי לקראת ועידת פריס בסוף 2015.

בנקודה זו, יש לציין כי האקלים הפוליטי בקרב תומכי מעבר לאנרגיה ממקורות מתחדשים באיחוד האירופי הוא עם סף סבילות נמוך לעיכוב (נוסף) בקבלת החלטות, ומבחינתם מינויו אינו מבשר טוב לעתידה של מדיניות האנרגיה והאקלים האירופית, במיוחד כאשר הדיון על יעדי מדיניות אקלים אנרגיה של האיחוד האירופי לשנת 2030, והמשא ומתן על הסכם אקלים גלובלי, מתקרב לשלב מכריע.

עד כה נראה כי מידת ההשפעה של לחצם של איגודי תעשיית הפחם על טוסק לא ברורה. ההערכות הרווחות יותר הן כי הוא לא יהיה 'בן ערובה' בבריסל, וכי לא ייכנע לדרישת איגודי כורי הפחם הפולנים הדורשים תמיכת המדינה כדי להציל את מכרות פחם הלא רווחיים. ההערכה זו היא כנראה שהביאה את אחד ממשפטי הכנס להשיב לשאלה שהופנתה על ידי בקבוצת העבודה: "האם לא כדאי שהם, כראשי איגודי הפחם, יראו תקופת כהונתו של טוסק כחלון הזדמנויות וינסו להגיע להסכמות במסגרת תכנית האנרגיה האירופית בתקופת כהונתו?". הנשאל השיב בשאלה: "מי הוא טוסק? וענה בעצמו: "הוא בסה"כ מהגר עבודה בבריסל".

אנקדוטה נוספת, לסיום, שיתכן והיא טומנת בחובה את לוח הזמנים להכרעה בנושא מדיניות האנרגיה באירופה. מהניתוחים הפוליטיים הרבים ששמענו, עולה תמונה ברורה מדוע היריב הוותיק של טוסק, מנהיג המפלגה השמרנית ירוסלב קצ'ינסקי (Jaroslaw Kaczynski), היה בין הראשונים שבירכו את טוסק על מינויו. בסקרים האחרונים מפלגתו השמרנית של קצ'ינסקי הייתה בעלת יתרון קטן על פני הפלטרומה האזרחית בהנהגת טוסק, וההערכות הן כי בבחירות הבאות קצ'ינסקי יזכה. למדיניות אקלים ואנרגיה המתחדשת של פולין המשמעות היא לא פחות מאסון. כלומר, יתכן שהבחירות הבאות בפולין הן בכלל אלה שיכריעו את החלטות הנשיא הבא של מועצת אירופה בדבר תכנית האנרגיה לעשורים לבוא.

כרמית לובנוב היא מנכ"לית [האגודה לצדק סביבתי בישראל](#)

¹ . ועידת האקלים של האו"ם הוכרזה לראשונה בפסגרת כדור הארץ בריו ב-1992. שנתיים מאוחר יותר נחתם מסמך מסגרת של ועידת האקלים.

² COP – Conference of the Parties - מפגש הצדדים ה-19 לאמנת שינוי האקלים בוורשה הסתיים בהחלטה לקדם את המשא ומתן הבין ממשלתי לקראת אשורר הסכם גלובלי חדש להתמודדות עם שינוי האקלים. ההסכם החדש צפוי להתקבל ב-2015 (הועידה בפריס) ולהיכנס לתוקף ב-2020 ויחייב את כל הצדדים לקחת על עצמם מחויבויות להפחתת פליטות גזי חממה .

ד"ר נוריקו פוג'יווארה, ראש תחום שינויי אקלים במרכז ללימודי מדיניות אירופית בבריסל, ומי שהיתה אורחת האגודה לצדק סביבתי ובית הספר פורטר ללימודי סביבה באוניברסיטת תל אביב בוועידת מדיניות האקלים הראשונה בישראל באפריל האחרון, העריכה שמדינות לא יכולות להסתמך על פעילות בינלאומית לבדה, המתקדמת לאיטה, ואילו פעילות ברמה המדינית נחוצה גם כדי להיאבק בטווח המידי בשינוי אקלים, וכדי לאפשר בסופו של דבר חתימה על הסכם בינלאומי.